

ERKIN VOHIDOV HAYOTI VA IJODI HAMDA UNING "ONA TILIM
O'LMAYDI" SHE'RINING MAZMUN MOHIYATI.

Ikmatullayeva Sevinch

Fayzullayeva Xushnida

*O'zbekiston – Insitituti o Finlandiya Pedagogika `zbek tili v adabiyoti yo`nalishi 2- bosqich
talabasi*

Usarova Laylo Ibragimova

*Ilmiy Rahbar: O'zbekiston – Finlandiya Pedagogika instituti o`zbek tili va adabiyoti yo`nalishi
kafedrası dotsenti.*

Annotatsiya: Mazkur maqola serqirra ijodkor Erkin Vohidovning hayoti va ijodi shu bilan birgalikda uning "Ona tilim o'lmaydi" she'rining mazmun mohiyati bilan tanishamiz.

Kalit so`zlar: Erkin Vohidov, she'riy to'plamlari, "ko'z yoshlar" "vatan" "ona tilim o'lmaydi"

Taniqli yozuvchi va shoir Erkin Vohidov – o'zbek adabiyotining ulkan shoirlaridan biri, 20-asrda o'zbek she'riyatining rivojiga kata hissa qo'shgan shaxs. Erkin Vohidovning ijodi nafaqat she'riyat, balki butun o'zbek adabiyoti bilan bo'liq, va u o'zbek xalqining madaniy – marifiy hayotida juda kata o'rin tutadi. Serqirra ijodkor Erkin Vohidov -1936-yil 28-dekabrda Farg'ona viloyati, Oltiariq tumanida dunyoga keladi. Erkin Vohidov dastlabki ta'limini Toshkentda oladi.

O'rta maktabni bitirgach u Toshkent Davlat Universitetining filologiya fakultetiga o'qishga qabul qilinadi. O'qishni bitirgach Erkin Vohidov bir necha yillar davomida adabiyot sohasida faoliyat olib boradi. Erkin Vohidov o'z ijodini boshlagan davrlarda, Sobiq sovit ittifoqi davrining ideologik va siyosiy tizimi iqtidorli yozuvchi va shoir Erkin Vohidovning ijodida ayrim qat'iy cheklovlar bo'lgan. Biroq, uning she'rlari va asarlari har doim xalq ruhiyatiga mos kelgan, o'zbek millatining tilini, madaniyatini va tarixini ulug'lagan.

Erkin Vohidovning ijodiy yo'lida ona tiliga bo'lgan hurmat, milliy istiqloq va mustaqillik g'oyalari doimo ustuvor bo'lgan. U xalqning tilini, madaniyatini va tarixini ulug'lashga, xalqni ma'naviy va ma'rifiy jihatdan yuksaltirishga intilgan.

Erkin Vohidov hayoti va ijodi haqida ko'plab kitoblar yozilgan, shu jumladan "Erkin Vohidov saboqlari" "To quyosh sochgayki nur", "so'z sehri" "O'zbeginning erkin o'zbeqi" singari adib haqida kitoblar mavjud.

Uning eng mashhur asarlaridan ba'zilari juda ham mazmunga boy asarlardir. Jumladan, "Ona tilim o'lmaydi" -shoirning bu she'ri ona tilimizning, xalqimizning ma'naviyatini ifodalaydi va milliy madaniyatimizni saqlab qolish zarurligini ta'kidlaydi. "Yurtim" - she'ri adibning vatanga, ona zaminga, uni sevisha bo'lgan cheksiz muhabbatni aks ettiruvchi asarlardan biri hisoblanadi.

"Ko'zlar" - Inson ruhiyatiga bog'liq teran fikrlar va mushtarak insoniy qadriyatlar haqidam yozilgan.

“Yoshlar”-kelajak avlodga bag`ishlangan va ularning o`z o`rni , mas`uliyatini anglashga o`rgatadigan asarlardan hisoblanadi.Taniqli yozuvchi Said Umirov shunday deydi:”ko`pchilikning yodida bor ,

O`tgan asr 80- yillar oxirida ma`naviy qadriyatlarimiz uchun kurash qizigan kezlarda,tilimizga davlat tili maqomini berish to`g`risidagi qonunning ilk loyihasi matbuotda bosilib, muhokamaga qo`yilgandi. O`shanda shoirimiz Erkin Vohidov “o`zAC”sahifasida ”o`zbekcha salomga o`zbekcha alik bo`lsin”degan o`tkir , dadil maqola bilan chiqdi.”-degan fikirlarni bildirib o`tadi.

Haqiqattan ham Erkin Vohidov ona tilimizni yuksaklarga ko`targan shoirdir.Uning “Ona tilim o`lmaydi”she`ri buning yaqqol dalilidir.

Notiq dedi:

“Taqdir shul ,Bu jahoniy iroda.

Tillar yo`qolur butkul ,Bir til qolur dunyoda.

“Ey voiz, pastga tushgin,

Bu gap chiqdi qayerdan”,

Navoiy bilan Pushkin

Turib keldi qabirdan.

She`ning boshlanishi judayam chiroyli va shunga yarasha mano –mazmuni ham juda kata.Shoir bu she`rda ona tilining insonlar hayotida qanchalik darajada ahamiyatli ekanini hamda tilning har bir millat madaniyati ,tarixi va ruhiyatiga bo`lgan aloqasi haqida yozadi.Bu she`rda ona tilining o`lmasligi, unga bo`lgan hurmat,uning kuchi va ahamiyati tasvirlanadi.Adib tilni faqat bir muloqot vositasi sifatida ko`rmaydi balki tilni millatning ongini ,uning madaniyatini va tarixini saqlovchi shakillantiruvchi asosiy omil sifatida qabul qiladi.Shoir bu sheri bilan tilni insonlarni birlashtiruvchi,ularning erkinligini saqlovchi, qadriyatlarini ,madaniyatini ,g`ururini asrovchi vosita sifatida ko`rsatadi. She`ning misralarida Erkin Vohidov Navoiy, Pushkin, Dante, Shiller, Tagor, Firdavsiy,

Balzak singari jahonning buyuk allomalarini keltirib o`tadi.Ularning millati ,kelib chiqishidan qat`iy nazar ularning barchasi o`z ona tilisi uchun kurashishadi.Bu she`rda qaysidir razil kimsa xalqlarga qarata “Dunyoda faqat bitta til bo`lmog`I darkor, qolgani kerakmas “ degan siyosatni amalga oshirmoqchi bo`lganda har bir millat o`z tili uchun kurashadi.Bu tomondan “Faust” gurullab yonadi ikkinchi tomondan “Xamsa” o`tga tutashadi , ya`ni har ikkala tomon ham birdek aziyat chekmoqda ,yo`q bo`lib ketish xafidan cho`chimoqda va ular birgalikda:

Bir sado jahon bo`ylab

Taraldi,tog`lar oshdi.

U sado yangrar hamon,

Sira ado bo`lmaydi.

Olam aytar:Hech qachon

Onatilib o`lmaydi!

Mana shunday so`zlarni takrorlashadi.

Xulosa qilib aytganda Erkin vohidovning “ona tilim olmaydi”she`ri, bilan har bir insonning ona tiliga bo`lgan hurmati ,milliy g`ururi,muhabbatini samimiy tarzda yoritib

beradi. She`r, nafaqat ona tili,balki xalqni ,uning madaniy merosini,ajdodlarni hurmat qilishni,ularga nisbatan e`iborli bo`lishni ham talab qiladi.Erkin Vohidov barcha o`zbek xalqiga murojat qilib , ona tilimizni asrashga , uni o`zga tillardan ustun deb bilishga chaqiradi.